

Stvaranje "mreže partnera" u skrbi o starijim osobama u zajednici

, Mladen Momčinović

Centar za građanske inicijative Poreč

Sažetak

Sudionici susreta predstavnika lokalne samouprave, institucija i zajednice, održanih tijekom 2002./2003. godine u osam istarskih gradova složili su se da u aktualnoj fazi decentralizacije na razini lokalne samouprave nema odgovarajućih institucionalnih mehanizama koji bi osigurali suradnju i koordinaciju između lokalne samouprave, sektora i organizacija civilnog društva u području zdravstvene zaštite i socijalne skrbi.

Zbog složenosti problema i potrebe za racionalizacijom resursa u planiranju zdravstvene i socijalne politike u lokalnoj zajednici, neophodan je interdisciplinarni i intersektorski pristup (politika, struka, institucije i civilno društvo) u kreiranju modela skrbi o starijim osobama, i što je najvažnije, objedinjavanje programa i sredstava koja će osigurati njihovu provedbu.

Centar za građanske inicijative Poreč razvio je program 'Stvaranja mreže partnera' koji, u suradnji sa županijskim timom i jedinicama lokalne samouprave, provodi u sedam istarskih gradova (s gravitirajućim općinama) s ciljem stvaranja 'mreže partnera', objedinjavanja resursa i njihova usmjeravanja na izradu racionalnog i svrsishodnog plana skrbi o starijim osobama u zajednici

Ključne riječi: Zdravstvena i socijalna reforma; decentralizacija; međusektorska suradnja; civilno društvo; objedinjavanje resursa; 'mreža partnera'; volonterski rad

Zdravstvena i socijalna reforma koje su bitno obilježile početak milenija u Hrvatskoj donijele su značajne novine u području zdravstvene zaštite i socijalne skrbi. Uz smanjenje razine prava osiguranika i korisnika različitih oblika socijalne skrbi, one su odgovornost za zdravlje i socijalni status prebacile na građane.

Decentralizacijom ovih djelatnosti jedinice lokalne i županijske samouprave dobile su nova ovlaštenja i odgovornosti u pripremi, donošenju i primjeni zdravstvenih i socijalnih programa.

Tijekom 2002./2003. godine, Centar za građanske inicijative Poreč je - u suradnji sa županijskim Upravnim odjelom za zdravstvo, socijalnu skrb i rad, te gradskim vlastima - organizirao u osam istarskih gradova susrete vijećnika i članova poglavarstava s predstavnicima institucija i zainteresiranih udruga građana na temu 'Zdravstvena i socijalna politika u lokalnoj zajednici'.

Cilj je ovih susreta bio okupljanje svih relevantnih i zainteresiranih aktera (politike, institucija i ustanova, te predstavnika zajednice) i otvaranje dijaloga o bitnim problemima zdravstvene i socijalne politike u gradovima.

U provedenim raspravama istaknuto je da postojeći sustav lokalne samouprave i način upravljanja ne može djelotvorno odgovoriti na zahtjeve koji se pred njega postavljaju jer:

- u gradovima ne postoji sustavan pristup identificiranju zdravstvenih i socijalnih potreba i prikupljanja podataka (stvaranje baze podataka), kako bi se definirali prioriteti i planirale mjere za njihovo rješavanje. Izuzetak čine 'Zdravi gradovi', tamo gdje djeluju, koji razvijaju programe u skladu s utvrđenim prioritetima
- među zainteresiranim akterima (grad, sektori, institucije, ustanove, zajednica), nema protoka informacija pa izostaje suradnja i smislen pristup u rješavanju stvarnih potreba ugroženih skupina
- udruge različito procjenjuju zdravstvene i socijalne prioritete i često svode svoj rad na 'vatrogasno' djelovanje usmjereno na akutne (u pravilu pojedinačne) probleme. Često među njima nema nikakve komunikacije - svaka identificira potrebe u 'svojoj' domeni i provodi programe koji obuhvaćaju izdvojenu grupu korisnika
- ionako nedostatna proračunska sredstva predviđena za zdravstvenu zaštitu i socijalnu skrb, neracionalno se koriste (npr. više sredstava udrugama ide za 'hladni pogon' i prigodne akcije, nego za razvijanje programa).

Da bi se odgovorilo na izazove što ih reforme i decentralizacija postavljaju pred lokalnu samoupravu

potreban je novi pristup u traženju rješenja i planiranju mjera. A to znači:

1. Provođenje aktivnosti tamo gdje sustavi zdravstva i socijalne skrbi čine nedjeljivu cjelinu - u lokalnim zajednicama, uz
2. uključivanje svih raspoloživih resursa – politike, izvršne vlasti, institucija i zajednice – i usmjeravanje sredstava na utvrđene prioritete.

U isto je vrijeme županijski tim – u okviru projekta 'Planiranje za zdravlje' Škole narodnog zdravlja 'Andrija Štampar' medicinskog fakulteta u Zagrebu i CDC-a iz Atlante, SAD - razvijao Županijski plan za zdravlje u okviru kojega je utvrdio i prioritetna područja djelovanja: rak dojke, kardiovaskularne bolesti, ovisnosti, skrb o starijim osobama i voda za piće.

Sukladno Programu javnih potreba u zdravstvu i socijalnoj skrbi u Istarskoj županiji za 2004. godinu, Centar je razradio program kojemu je cilj okupljanje odgovornih i zainteresiranih za kvalitetu života starijih osoba u lokalnoj zajednici, te stvaranje uvjeta za njihovu kvalitetniju suradnju i koordinaciju.

U suradnji sa županijskim timom pozvali smo predstavnike lokalne samouprave da se uključe u program. Pozivu se odazvalo sedam gradova(i gravitirajuće općine) kojima smo predstavili županijski Plan za zdravlje s prioritetima i Program 'Stvaranje mreže partnera' Centra.

Program se od prosinca 2004. godine provodi u obliku radionica u kojima učestvuju predstavnici lokalne samouprave, domova zdravlja – patronaža, centara za socijalnu skrb, ustanova za njegu bolesnika u kući, udruga umirovljenika, UAB-a, Crvenog križa, Zdravih gradova, Caritas, Sv. Vinka Paulskog i drugih.

Usmjeren je na poticanje i razvoj vaninstitucionalne skrbi, a njegovi su ciljevi:

- stvoriti 'mrežu partnera' u skrbi o starijim osobama na lokalnoj razini s definiranim pravilima međusobne komunikacije i suradnje
- izvršiti objedinjavanje postojećih resursa (ljudskih, organizacijskih i financijskih) i njihovo usmjeravanje na izradu i provođenje kvalitetnih programa skrbi o starijima
- poticati razvoj i jačanje organizacija civilnog društva, te njihovo uključivanje u kreiranje i provođenje zdravstvene i socijalne politike u svojim sredinama
- afirmirati i promovirati vrijednosti volonterskog rada u lokalnim zajednicama

U prvoj fazi stvara se 'Slika skrbi' o starijim osobama u zajednici:

- istraživanje potreba (statistički podaci, anketiranje, kvalitativno-naturalističko istraživanje, propitivanje postojećih oblika skrbi o starijim osobama ...)
- utvrđivanje prioriteta (konsenzus konferencije)

U drugoj fazi će se:

- analizirati i definirati problemi
- utvrditi osnovne smjernice za rješavanje problema

U trećoj fazi će se:

- postaviti ciljevi
- sačiniti plan aktivnosti
- istražiti resursi

U četvrtoj fazi će se:

- predstaviti plan aktivnosti lokalnoj samoupravi (gradova i pripadajućih općina) koja bi ga trebala prihvatiti i osigurati sredstva za njegovu implementaciju
- uspostaviti multisektorski koordinativni timovi za provedbu plana aktivnosti

Program će se provoditi do kraja 2007. godine i obuhvatit će cijelu Istru.

Kontakt adresa:

Mladen Momčinović

Centar za građanske inicijative Poreč

Partizanska 2d, 52440 Poreč

Tel/fax: 052 / 452-696

e-mail: momo.trim@zamir.net